

PRZEGLĄD POMORSKI

DZIENNIK CHELMŹYŃSKI

Pismo demokratyczne i bezpartyjne poświęcone sprawom kulturalno - oświatowym i gospodarczym

PRENUMERATA:

wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt z dodatkiem tygodniowym „ST RZECHA RODZINNA” wynosi miesięcznie w ekspedycji 2,10 zł, z odnośnikiem w dom przez listonosza 2,46 zł, kwartalnie 7,38 zł. W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie gazety. Nakładem i drukiem „Drukarni Przemysłowej” (Fr. Miemczyk) w Chełmży. Redakcja czynna od godziny 11 — 12 i od 16 — 17-tej. Redaktor naczelny i odpowiedzialny: KLEMENS KOBIERSKI, Chełmża.

Telefon 72.

OGŁOSZENIA:

10 groszy za milim. 1 łamowy, szerokości 33 mm. Za reklamy na stronie tekstowej szerokości 82 m/m. 50 gr. na II-giej 75 gr. na I-ej 1,— zł. Przy powtórzeniu ogłoszeń udziela się rabatu. — Przy dochodzeniach sądowych i konkursach wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsca administracja nie odpowiada. Konta bankowe: Miejska Kasa Oszczędności — Bank Ludowy Chełmża — Miejsce płatności — Chełmża. —

Redakcja Administracja i Ekspedycja: Chełmża, przy Rynku Bednarskim nr. 1., narożnik ul. Hallera

Nr. 74.

Chełmża, sobota dnia 30-go marca 1929 r.

Rok II.

Czynnik zawodowy i gospodarczy w Parlamencie.

Warszawa, 28. 3. Potrzeba reprezentacji gospodarczo-zawodowej jest dziś wszędzie uznawana. Domagają się jej zarówno przedstawiciele sfer gospodarczych jak i stronnictwa radykalno-lewicowe. Parlamentaryzm gospodarczy w różnych formach powstał po wojnie we wszystkich krajach Europy.

W konstytucji polskiej z 1921 r. powstanie reprezentacji gospodarczo-zawodowej poręczał art. 68. — w którym mowa o samorządzie gospodarczym z Najwyższą Izbą Gospodarczą na czele. Z pewnymi zmianami przepis ten powtórzony został w projekcie Bloku. Ale po ośmiu latach dzielących nas od Konstytucji marcowej i pod wpływem doświadczenia zagranicy pogłębiła się świadomość eksperymentalnego charakteru art. 68 Konstytucji. A że eksperyment jest twórczy i płodny, został więc i w projekcie Bloku, otwierając na przyszłość szerokie perspektywy historyczne dla świadomej organizacji państwa.

W poszukiwaniu jednak dróg, na których już obecnie mogłyby się wypowiedzieć bez szkodliwego pośrednictwa stronnictw, interesy klas i zawodów, projekt Bloku — nie zamyka po doktrynersku reprezentacji gospodarczo-społecznej w ramach art. 68. Wprowadza ją śmiało do parlamentu, obsadzając trzecią część foteli senatorskich.

Wprowadzenie do senatu elementu niepolitycznego, od partji uniezależnionego a jednocześnie fachowego, nada drugiej izbie odrębne piętno i uzdolni ją do pracy ustawodawczej.

W jednym artykule projekt Bloku rozwiązuje naraz dwa zagadnienia — reformy senatu i powołania do życia reprezentacji zawodowej.

Czy reprezentacja ta powinna wejść do senatu w drodze wyborów z ciał samorządowych, czy też w drodze mianowania? Oto pytanie, które z kolei musieli rozstrzygnąć autorzy projektu Bloku.

Za sposobem pierwszym — przemawiały względy pozornej i powierzchownie rozumianej demokracji. Za drugim — rezultaty czynionych prób i stan sił, działających w instytucjach publicznych i społecznych gospodarczo-zawodowych. W instytucjach tych bowiem, czy to będą sejmiki powiatowe, czy rady miejskie lub związki zawodowe i inne — dotąd elementem decydującym są ekspozytury stronnictw politycznych.

Okazało się to zwłaszcza na konferencjach Rady Opiniodawczej Pracy, powołanej w r. 1926 przy Komitecie Ekonomicznych Ministrów. Członkami Rady Opiniodawczej Pracy byli delegaci związków przedsiębiorców i związków pracowniczych. Ówczesny rząd Marszałka Piłsudskiego starał się wtedy o bezpośrednie zetknięcie się z reprezentantami kapitału i pracy, o wysłuchanie niesfałszowanych relacji i trzeźwo obmyślanych postulatów. Próba zawiodła na całej linii. Przedstawiciele rządu ujęli dobrze znane sobie postacie posłów i usłyszeli powtórzenie mów sejmowych. Nie uległa zmianie metoda ujmowania zagadnień, bez zmiany został poziom i ton przemówień, których treść w ostatniej instancji wyznacza taktyka polityczna.

Litwa otwiera granice dla kupców polskich.

Kowno, 28. 3. Z miarodajnego źródła dowiaduje się korespondent, że w projekcie rządu litewskiego, wręczonym posłowi polskiemu w Berlinie w sprawie wymiany towarów, znajduje

się propozycja udzielenia wiz obywatelom państwa polskiego na wjazd w sprawach handlowych do Litwy na prawach wzajemności ze strony Polski.

Paszporty zagraniczne będą kosztowały 125 zł.

Warszawa, 28. 3. W ministerstwie skarbu istnieje tendencja obniżania opłaty za paszporty zagraniczne z 250 na 125 zł. W tej sprawie następuje porozumienie z ministerstwem spraw

wewnętrznych i nie jest wykluczonem, że w dniach najbliższych odpowiednie zarządzenie, podpisane przez obu ministrów, zostanie ogłoszone w Dzienniku Ustaw.

Konflikt anglo-amerykański.

London, 28. 3. Tutejsze koła dyplomatyczne oceniają sprawę zatopienia okrętu „Imalonne” przez amerykańskie okręty strażnicze, niezwykle pesymistycznie.

„Daily Telegraph” pisze, że Anglja wstrzyma się prawdopodobnie od oficjalnego protestu aż do chwili, kiedy sprawa nie zostanie dokładnie wyjaśniona. Idzie przedewszystkiem o stwierdzenie,

czy okręty amerykańskie strzelały w obrębie ustalonej granicy przybrzeżnej. W tym wypadku Anglja nie zaakceptowałaby zasady, jakoby okrętom amerykańskim wolno było strzelać do podejrzanych okrętów poza obrębem granicy nadbrzeżnej.

„Times” stwierdza, że sprawa ta musi być załatwiona przed trybunałem rozjemczym.

Ludendorff skazany za oszczerstwo.

Hamburg, 28. 3. Gen. Ludendorff został skazany wyrokiem sądu ławniczego w Cuxhaven na grzywnę w wysokości 800 marek względnie na 16-dniowy areszt za oszczerstwo. Ludendorff został oskarżony przez pewnego fotografa za to, że w ostatniej swej publikacji przeciwko Jezuitom i masonom umieścił fotografię, na której znajdował się również oskarżyciel. Fotografia ta miała przedstawiać rzekomych szpiegów francuskich.

Manewry eskadry niem. u wybrzeża Hiszpanji.

Berlin, 28. 3. Od 16 go kwietnia do 11 maja eskadra niemiecka w sile 4 okrętów liniowych i 9 torpedowców odbywać będzie manewry u wybrzeży Hiszpanji. Niebawem tę uprzejmość rządu hiszpańskiego tłumaczy się tem, że różne firmy niemieckie, kryjące się za firmami b. państw neutralnych, budują w Hiszpanji stacje morskie i bazy operacyjne.

I tak jeszcze przez długi czas będzie w Polsce, iż stowarzyszenia społeczne i gospodarcze wobec rządu reprezentować będzie zawodowy polityk-parlamentaryzista. Jest to wprawdzie smutnym objawem niedojrzałości instytucji społecznych, brak wszechstronnej samowiedzy swych interesów u obywateli — ale jest to jednocześnie choroba tak zakorzeniona, że należało się z nią poważnie liczyć przy powoływaniu do senatu reprezentacji zawodowej. Kiedy droga wyborów mogła dać znów tylko polityków — a nie fachowców — tych ostatnich na fotele senatorskie musi wprowadzić mianowanie przez Prezydenta.

Niewypłacalne państwo.

Ryga, 28. 3. Z Moskwy donoszą, że w szeregu miejscowości skarb sowiecki już trzeci miesiąc nie wypłaca pensji nauczycielom, lekarzom i agronomom. W tej kategorii urzędników panuje rozpaczliwa nędza.

Krażownik „Foch”.

Paryż, 28. 3. Minister marynarki postanowił dać nazwę „Foch” budowanemu obecnie w stoczni w Brest krażownikowi o pojemności 10 tysięcy tonn, który ma być niebawem spuszczonej na wodę.

O dopuszczenie zakonów.

Paryż, 28. 3. Izba deputowanych przyjęła wczoraj pierwszy z dziewięciu projektów ustaw o dopuszczeniu zakonów do Francji i to 325 głosami przeciw 255. W toku dyskusji nad tą sprawą rząd postawił trzy razy kwestję zaufania, cztery razy oświadczałając się przeciw poprawkom socjalistów i radykałów.

Włochy uzbrajają Albanję.

Sofja, 28. 3. Dziennik bułgarski „Zorza” donosi, że w ostatnich 13 miesiącach wysłały Włochy do Albanji około 350 tys. karabinów, 13 tysięcy karabinów maszynowych, 400 ciężarowych samochodów wojskowych, wielką liczbę tanków i kilkanaście tysięcy beczek z dynamitem.

Od czasu podpisania umowy w Tiranie dostarczyły Włochy broni Albanji dla 350 000-ej armji, podczas gdy Albanja posiada zaledwie 12 000 żołnierzy.

Cyfry te ustalił amerykański dziennikarz Walcotte, którego zdaniem Włochy przygotowują w ten sposób teren pod nową wojnę bałkańską (?).

Z su kulis polityki.

Car bez ziemi.

„CESARZEM IN PARTIBUS INFIDELIUM“ obwołany został ostatecznie przez paryską Wyższą Radę Monarchistyczną b. w. ks. Cyryl Włodzimierzowicz. Jeszcze w r. 1924 „cesarz Cyryl I“ ogłosił manifest do wszystkich „wiernych poddanych“ w którym oświadczył, iż wobec stwierdzonej śmierci Mikołaja II-go i jego najbliższej rodziny, przyjmuje koronę cesarstwa rosyjskiego. Wokół rezydującego wówczas w Kobergu „cara“ zgrudowała się niezbyt liczna garstka jego zwolenników, większość bowiem rosyjskich emigrantów — monarchistów pozostawała wierna ideowemu przywódcy ruchu — w. ks. Mikołajowi Mikołajewiczowi, który nie uznawał nowego „cara“. Śmierć b. cesarzowej wdowy i w. ks. Mikołaja Mikołajewicza usunęła przeszkody na drodze do porozumienia monarchistów w sprawie kandydata na tron. Niedawno odbył się w Paryżu ich zjazd, który jednomyślnie obwołał carem „Cyryla I-go“. Jeśli dać wiarę ostatnim wiadomościom telegraficznym, miał nowy „car“ wydać manifest, w którym zapowiada utrzymanie w Rosji... ustroju sowieckiego na wzór panującego obecnie na terytorjum b. cesarstwa. Oczywiście „manifest“ zapowiada rozszerzenie praw wyborczych na wszystkie warstwy społeczne; charakterystycznym jednak szczegółem jest chęć „cesarza Cyryla“ spopularyzowania monarchii przez utrzymanie systemu sowieckiego i przez pozostawienie w rękach włościan uzyskanej dzięki rewolucji ziemi. Znamienne jest również zwrócenie się „cara“ w manifeste do „Rossijan“, co w rosyjskim języku politycznym oznacza nie tylko Rosjan etnicznych, lecz wszystkich mieszkańców imperjum. Ma to oznaczać uznanie praw poszczególnych narodowości Rosji do autonomii. Słowem, w przyrzeczeniach swych posuwa się nowy „car“ dalej od burżuazyjnych partii rosyjskich, w uznaniu zaś ustroju sowieckiego — dalej nawet od socjalistów. Przypuszczać należy, że zwolennicy „Cyryla I“ bynajmniej nie podzielają radykalnych poglądów „Jego Cesarskiej Mości“, które zresztą trudno traktować inaczej, jak pod kątem widzenia humorystycznym; car — w Dinard, dobra — na księżycu, Rosja — w rękach bolszewickich.

(„Gł. P.“)

Państwo Waldeck rezygnuje z niepodległości.

Berlin, 28. 3. W drugim dniu świąt Wielkiej Nocy jedno z najmniejszych państw, Waldeck, zostanie oficjalnie przyłączone do Prus, na skutek dobrowolnej umowy. Pruski min. spr. wewn. Grzesiński przybędzie do stolicy Waldeck, m. Arolsen, by objąć w imieniu Prus władzę.

W. Langwood.

Krwawy Rok 1913

(Przekład z angielskiego).

(Ciąg dalszy)

(29)

Cała flota krążowników ostrzeliwała gwałtownie uszkodzony statek. Za chwilę trzy krążowniki angielskie sygnalizowały okropną wiadomość; admirał sginął, trzy okręty niezdolne do walki, „Argyll“ stracona!

Statki linjowe przybywały w samą porę. Przednia wieża Vanguarda wystrzeliła na 1100 jardów z dwunastocalowej armaty. Zaledwie olbrzymi pocisk przeszył powietrze, krążowniki niemieckie zaczęły uciekać. „Dreadnoughty“ wyforowały się na dwie mile morskie przed resztą statków linjowych. „Vanguard“, kierując się całą siłą pary ku „Bismarckowi“, opuszczonemu przez zaciętrzewionych zwycięstwem Niemców, trafił go z czterech dział prawie jednocześnie. Wśród gwałtownej eksplozji „Bismarck“ zatonął, a krążowniki niemieckie, nie ratując załogi, uciekły na pełne morze, gdzie już była widoczna wielka chmura dymu, oznaka, że główne siły Niemców zbliżają się do pola walki.

Lord Ebbfleet zarządził zmniejszenie szybkości, aby innym dziesięciom statkom dać czas nadpłynąć. Około kwadransa na ósmą flotą była ustawioną jak poprzednio koło North Berwick i

Nowy spiszek komunistyczny w Bułgarii.

Liczne aresztowania w Sofji.

Wiedeń, 28. 3. Dzienniki donoszą z Sofji, że policja polityczna odkryła w ostatnich dniach spiszek komunistyczny, którego celem było dokonanie w Bułgarii gwałtownego przewrotu. Przywódcami tego ruchu byli: poszukiwany od 3 ch lat przez policję komunistę bułgarski, jakoteż pewien

Rosjanin. Skonfiskowano broń, amunicję oraz liczną literaturę propagandystyczną.

Policja aresztowała również wielu studentów, którzy w koszarach wojskowych i szkołach rozrzucali odezwy, nawołując do stworzenia rządu „antyfaszystowego“ i przeciwko obecnej dyktaturze.

Z kraju.

Ustąpienie kuratora łódzkiego.

Dotychczasowy kurator okręgu szkolnego w Łodzi, dr. Ryniewicz, przechodzi z końcem kwietnia na emeryturę, obowiązki zaś kuratora w tym mieście powierzone zostały p. J. Gądomskiemu wizytatorowi szkolnemu w kuratorjum warszawskim.

Usypiacz kolejowy w potrzasku.

Jak nam donoszą z Wilna został tam ujęty niejaki Józef Zaniewski, który ma na sumieniu okradzenie szpitala wojskowego na Antokolu. Podczas szczegółowej rewizji, starszy przodownik Wasilewski znalazł przy aresztowanym 4 rurki z eterem, używanym do usypiania pasażerów w pociągach. To sensacyjne odkrycie naprowadziło policję nareszcie na ślady tajemniczego bandyty, który grasował na kolei.

Katastrofa budowlana.

Donoszą z Bielska, że runęła tam ściana śpiżarni 20-metrowej wysokości pod naporem zmagazynowanej pszenicy i mąki. 15 wagonów pszenicy runęło na ulicę, która na szczęście była pusta. Przechodnie w promieniu 200 m. byli pokryci białym pyłem.

Oszukańczy akwizytor.

W Sosnowcu policja przytrzymała niejakiego Frieda Kassiana, który podał się za przedstawiciela „Informatora Państwowego“, rzekomo wychodzącego w Gdańsku i naciągnął szereg firm na Śląsku i w Zagłębiu na znaczne kwoty za ogłoszenia. Straty wynoszą kilkanaście tysięcy złotych. Poszkodowani na przyszłość będą wiedzieli, że ogłoszenia należy dawać tylko akwizytorom dobrze znanym i zaprowadzonym pismom.

Socjaliści wydzierżawili teatr w Sosnowcu za... 1 złoty.

Mając w swych rękach zarząd miasta Sosnowca, postanowili socjaliści wydzierżawić teatr miejski socjalistycznemu Tow. Uniwersytetów Robotniczych. Czynnosc dzierżawy ma wynosić 1 złoty rocznie. Przeciw takiemu gospodarowaniu majątkiem publicznym protestuje część radnych, uważając, że teatr miejski nie powinien być redutą partyjną.

Ostatnie telegramy.

Warszawa (AW). P. Prezydent Rzplitej odwiedził wczoraj wieczorem Marsz. Piłsudskiego w gmachu Generalnego Inspektoratu, a następnie przybył o godz 7-mej wieczorem do prezydium Rady Ministrów i odwiedził chorego premiera Bartla w jego prywatnych apartamentach.

Warszawa (AW). Marszałek senatu Szymański wyjechał na święta do Trenčyna w Czechosłowacji. Obowiązki marszałka pełni wicemarszałek senatu Hipolit Gliwic.

Warszawa (AW). Sąd marszałkowski w sprawie wicemarszałka Woźnickiego przeciwko posłowi Jędrzejewiczowi pod przewodnictwem b. marsz. Rataja zakończył wczoraj postępowanie dowodowe. Wyrok będzie ogłoszony dziś w godzinach popołudniowych.

Warszawa (AW). W zastępstwie chorego premiera Bartla na posiedzeniu rady ministrów przewodniczył min. spraw wewn. gen. Składkowski.

Warszawa (AW). Prezydent Rzplitej przyjął wczoraj na Zamku ministra pełnomocnego przy rządzie ZSRR — Patka.

Warszawa (AW). „Robotnik“ notuje pogłoskę, iż przy ewentualnej rekonstrukcji gabinetu premierem czy wicepremierem ma zostać gen. Składkowski. Wiceministrem pracy pos. Praussowa.

Warszawa (AW). Na miejsce posła St. Zjednoczonych w Warszawie p. Stetsona, który podał się do dymisji mianowany ma być pułkownik Albin Barten-Barber, b. szef misyj amerykańskich doradczych technicznych w Polsce i b. doradca Ministerjum Komunikacji w Warszawie. Pułk. Barber zaprzyjaźniony jest z prezydentem Hooverem. Drugim kandydatem na to stanowisko jest pułk. Bar. Backer, jeden z doradców Hoovera, dyrektor akcji żywnościowej w czasie wojny w Europie.

Rozpowszechniajcie „Przeгляд Pomorski“

zbliżała się szybko ku chmurze dymu, ukrytej za skałami wyspy May.

Lord Ebbfleet sygnalizował kontradmirałowi Meerrilees i wiceadmirałowi Parkerowi, że mają przygotować się na nagłe ataki torpedowe.

Pewnem było, iż flota niemiecka ma przy sobie wiele torpedowców, Wprawdzie przy ataku rannym około 24 statków poszło na dno lub wystrzelało wszystkie torpedy, flotyla torpedowa niemiecka posiadała jednak 144 większych i po 40 mniejszych statków, tak, że trzeba było liczyć się jeszcze ze stu co najmniej niebezpiecznymi, choć małymi nieprzyjaciółmi. Lord Ebbfleet nie należał do ludzi, którzy uważają każdego wroga za głupszego od siebie. Był przekonany, że Niemcy skupili całą swą flotę, aby Anglii zadać cios śmiertelny.

Minęło 5 minut. Dym zwiększał się i nakoniec można było rozróżnić zarysy zbliżających się, lecz jeszcze dobrze oddalonych okrętów. Naczelne statki obu flot zbliżały się do siebie z szaloną szybkością 30 węzłów na godzinę i tak, około wpół do ósmej z rana, były od siebie na odległości dziewięciu mniej więcej mil morskich. Już można było dostrzedz, że statki niemieckie płynęły w trzy linje, z których jedna wysuwała się znacznie przed inne. Między każdą linją, a następną zachowano obszerny odstęp.

Marynarze, mierzący odległość, zaczęli na statkach angielskich swoją pracę, wołając na dół, do baterji:

- 18 000 jardów!
- 17 000!
- 14 000!

Z całym spokojem nastawiano wizyry przy działach, oczy oficerów wlepiły się w nadpływającego nieprzyjaciela, z węzłów parcianych płynęły na pokład strugi wody, aby utrzymać go w wilgoci.

Od południa, nad wzburzonym morzem ukazywały się skały Tantalón Castle, za nimi mgławce zarysy gór na południe od Funbaru, tak wstawionego w dziejach szkockich. Na północy ukazywało się skaliste wybrzeże Fife. Słońce świeciło angielskim marynarzom w same oczy.

Działa „Vanguard“ i wszystkich innych statków linjowych skierowały się odrazu przeciw naczelnemu statkowi floty niemieckiej, przeciw okrętowi flagowemu. Należał on, teraz było to widać wyraźnie, do klasy „Kaiser“, za nim płynęło pięć statków tego samego typu. W promieniach słońca błyszczały całe piętra, najeżone paszczami działowymi, szare kadłuby sprawiały wrażenie stanowczości i siły. Linję środkową tworzyły, jak się zdawało, statki z klasy „Deutschland“ i „Braunschweig“, nie wiadomo jednak było ile, a że płynęły ku face floty angielskiej, przeto obliczenie było jeszcze trudniejsze do przeprowadzenia.

Lewą linję niemiecką prowadził nowy, ogromny statek wojenny, którego zbudowaniem odpowiedzieli Niemcy na powstanie „Dreadnought“, a który posiadał jeszcze kolosalniejsze wymiary i jeszcze cięższe działa, niż kolos angielski. Była to „Sachsen“, mająca flagę admirała Helmana, uzbrojona dwunastu nowo skonstruowanymi, jedenastocalowymi działami oraz armatami szybkostrzelnymi w liczbie 24, oraz 10 pomponami.

(Ciąg dalszy nastąpi)

Wielki Piątek.

Wielki Piątek jest dniem w którym Chrystus był biczowany, cierniem ukoronowany i na śmierć osadzony. Godzina 3-cia popołudniu jest chwila zgonu Zbawiciela.

W Wielki Piątek rano kapłan przybrany w czarny ornat idzie przed ołtarz, pada krzyżem a po chwili podniósłszy się, wstępuje po stopniach i czyta prorocтва, Mojżesza i Izajasza o Męce Pańskiej.

Potem bierze ksiądz krzyż procesjonalny pokryty krepą, obraca się do ludu, odsłania górną część i śpiewa: „Ecce lignum crucis“, i t. d. — „Oto drzewo krzyża św., na którym zbawienie świata wisiało“. Następnie zdejmując całkiem krepę, idzie do ołtarza, kładzie krzyż na specjalnie przygotowanym kobiercu, przykłada trzy razy całuje nogi Zbawiciela, którą to ceremonię powtarzają potem wierni.

Po tej adoracji krzyża idzie ksiądz w asyście do kaplicy bierze hostje św. poprzedniego dnia tam przyniesione i wraca w procesji przed ołtarz gdzie m. i. jedną ręką tylko podnosi hostję św. na znak że tylko pod jedną postacią jest Zbawiciel na ołtarzu obecny. Drugą hostję pozostałą osadza kapłan w monstrancji, którą okrywa białym welonem i niesie ją do bocznej kaplicy, gdzie znajduje się już specjalnie urządzone, częstokroć artystycznie udekorowane i rzeźbiście oświetlony grób Chrystusa.

Groby te zwłaszcza w wielkich miastach odwiedzają zwykle liczne rzesze wiernych i modlą się przy nich. Grób Chrystusa urządzone być musi w każdym kościele katolickim.

Wielka Sobota.

W Wielką Sobotę rano święcony bywa po kościołach ogień wzniecony przez krzesanie stali o kamień. Jak z kamienia wychodzi ogień, tak również z kamiennego grobu Chrystusa wytryskuje światło, ożywiający świat cały.

Obok ognia święcone są również kulki z wosku i kadzidła robione, które potem umieszcza się w pięciu miejscach na paschale (olbrzymiej świecy, stojącej od Wielkanocy z boku ołtarza), poprzednio przez kapłana poświęconym.

Przy tem święci też ksiądz i wodę, którą wierni biorą ze sobą do domów. Tą samą wodą święci ksiądz t. zw. „święcone“, na wsiach przed kościołem, po miastach zaś chodząc od domu do domu.

Po litanji do Wszystkich Świętych następuje uroczysta msza św. w kolorze białym, w czasie której słychać śpiew „Gloria in excelsis“ przy biciu dzwonów na wieży i w kościele. Po lekcji śpiewa ksiądz „Alleluja“ na znak radości z nadszłej chwili Zmartwychwstania Pańskiego.

W czasie krótkich nieszporów zaraz po mszy świętej, ksiądz śpiewa: „Ite missa est, alleluja“ — a chór kościelny odpowiada: „Deo gratias alleluja“. Na tem kończą się kościelne ceremonie wielkopostne Wielkiego Tygodnia.

Z Torunia.

Ostatnie dni wystawy obrazów. Piękna wystawa obrazów warszawskich artystów malarzy, otwarta obecnie codziennie od godziny 10 rano do godz. 19. w Strzelnicy (ul. Przedzamcze nr. 9) w Toruniu, która ściągająca tłumy zwiedzającej publiczności, podziwiającej wysokiej wartości dzieła sztuki plastycznej wybitnych mistrzów stołecznych. Cieszyła się zaś ta wystawa tak wielkiem powodzeniem ze względu na liczny zespół doborowy artystów, zarówno jak i wielce urozmaiconą treść i technikę wystawowych ich prac. Nazwiska zaś zespołu artystów, na czele których figurują tacy potentanci pędzla jak Apoloniusz Kędziowski, prof. Władysław Skoczylas, Michał Boruciński, Kazimierz Stabrowski, Tadeusz Cieślowski (senior), Bronisław Kowalewski, Stanisław Bagieński, Stanisław Zawadzki, i inni, dają rękojmię wysokiego poziomu tej imprezy.

Niezwykłe pomysłów oszustwo. Przed paru dniami do magistratu w Toruniu zgłosił się jakiś jegomość z lekarskim poświadczeniem o zgonie na pewne nazwisko. Z tym dokumentem w ręku jegomość ów udał się do miejskiej kasy chorych, gdzie otrzymał zasiłek na pogrzeb w wysokości przeszło 200 zł. Pieniądze wziął, podziękował i poszedł. A raczej pojechał, gdyż teraz policja go szuka i nie może znaleźć. Okazało się, iż świadectwo lekarskie o zgonie było sfałszowanym a wystawione było na nazwisko tego, który sam się zgłosił po metrykę a później po pieniądze.

Duch zmarłego ojca wywróżył jej przypadkową śmierć.

Z Kielc donoszą: Tragiczny wypadek zdarzył się w Kielcach przy ul. Lipowej 16, gdzie służąca Antonina Bednarska podczas trzepania dywanów na balkonie II. piętra przechyliła się przez balustradę i spadła na bruk, ponosząc śmierć na miejscu.

Ofiara przeczuwała nieszczęście na kilka go-

dzin przed wypadkiem. Opowiadała koleżankom o dziwnym śnie, jaki miała, a mianowicie śniło się jej, że niedawno zmarły jej ojciec przeleciał nad balkonem, z którego spadła, aeroplanem i zapraszał ją, by poleciała z nim razem. To zła wróżba — zauważyła — i w kilka godzin potem nie żyła.

zalo się, iż świadectwo lekarskie o zgonie było sfałszowanym a wystawione było na nazwisko tego, który sam się zgłosił po metrykę a później po pieniądze.

Był to niewątpliwie jeden z najweselszych i najpomysłowszych nieboszczyków, o jakich kiedykolwiek słyszano.

Zatwierdzenie konfiskaty „Słowa Pomorskiego“ Wydział Karny Sądu Okręgowego w Toruniu na tajnym posiedzeniu w dn. 20 bm. zatwierdził zarządzoną przez p. prokuratora okręgowego w Toruniu konfiskatę „Słowa Pomorskiego“ nr. 64 z dnia. 17 bm. za zamieszczenie artykułu p. t. „Rozwiązanie Rady Miejskiej w Toruniu“ — „Uwagi prawnika“, pióra adwokata dra Woydy.

W sprawie podkuwaczy koni. 30 kurs podkuwaczy koni w urzędowej szkole podkuwaczy w Toruniu rozpoczyna się 2 kwietnia 1929 r. Kurs trwa 3 miesiące i jest bezpłatny. Zgłoszenia przyjmuje techniczny kierownik urzędowej szkoły podkuwaczy, Dąbrowski, Toruń, Prosta nr. 30.

Zmniejszenie się bezrobocia na terenie wojew. Pomorskiego. W okresie od 16 do 23 marca br. ilość bezrobotnych na terenie wojew. Pom. zmniejszyła się o 1233 osób i wynosi obecnie 13080 bezrob. Z powyższej liczby większe skupienia bezrob. przypadają na Toruń (1539), Grudziądz (1336), Chełmżę (871), Tczew (739), Gdynię (744), i Starogard (576). (S).

KRONIKA

Chełmża, dnia 29 marca 1929 roku.

Kalendarzyk.

Piątek: Eustazego
Sobota: Kwiryna i Jana.

Wschód słońca: 5,18 rano
Zachód słońca: 18,03 po poł.

DYŻUR NOCNY APTEK.

Dyżur nocny pełni „Apteka pod Orłem“.

— **Ulotki socjalistyczne.** Na dzisiejszym targu rozrzucono w większej ilości ulotki P. P. S. „do ludu pracującego miast i wsi“, w której na wstępie mówi się, że „nadszedł czas walki rozstrzygającej o demokrację w Polsce, o prawo ludowe, o jutro świata pracy“. Treść tej odezwy omówimy szerzej w jutrzejszym numerze. Jest ona apelem do tego, aby w dniu 1 maja tawarzysze występowali do walki w obronie demokracji (?) i o Polskę ludową (?).

— **Zmiana własności.** Dowiadujemy się z wiarogodnego źródła, że posiadłość przy ul. Dąbrowskiego nr. 1 p. Romana Rochona przeszła w tych dniach na własność tutejszej znanej firmy „Zbożowiec“, za kwotę 75 tys. zł. Nowonabywca tj. „Zbożowiec“ urządzi tam prawdopodobnie składnicę narzędzi rolniczych, z której będą mogli zapatrywać się miejscowi i okoliczni rolnicy w niezbędne przyrządy do uprawy roli. „Sześć Boże Zbożowcowi“!

— **Festyn wiosenny Tow. Powst. i Woj.** Jak już onegdaj donosiliśmy, odbędzie się w drugie święto dnia 1 kwietnia br. „festyn wiosenny“ Tow. Powst. i Woj. w sali „Willi Nowej“. Pierwsza część programu obejmuje dramat, osnuty na tle powstania styczniowego pt.: „**Stary mundur**“ i arcywesołą komedię A. Fredry pt.; „**Trafił Marek na Marka**“. Towarzystwo nie zapomniało też o miłośnikach tańca, gdyż druga część poświęcona jest zabawie tanecznej. Ze względu na urozmaicony program zalecałoby się, aby publiczność jak najwydatniej poparła tę imprezę. Kto przyjdzie nie pożałuje!

— **Z targu.** Na dzisiejszym targu panował ruch ożywiony. Płacono za: masło 3,50 zł., jajka 2,70—3,00 zł., kartofle 4,00 zł., jabłka 30—60 gr.

marchew 20 gr., cebulę 40—50 gr., ryby drobne 50—1,20 zł., szczupaki 2 zł., ser 60—70 gr.

Filmowe programy świąteczne.

Kino „Konkordja“ na dwa dni świąteczne Wielkanocy przygotowało dwa wspaniałe programy filmowe. W pierwsze święto ukaże się na ekranie wielki obraz poruszający najdrastyczniejsze problemy społeczne p. t. „**Golgota miłości**“. W drugi dzień ukaże się pierwszorzędnej wartości obraz produkcji 1928/29 p. t. „**Córka pułku**“. Nadprogram arcywesoła komedia p. t. „**Diablek**“. Dyrekcja kina zapewnia, że wszyscy goście będą napewno zadowoleni z obu obrazów, albowiem do nich dostosowana będzie wspaniała oprawa muzyczna.

Ruch towarzystw.

Klub sportowy Neptun 1. urządza w pierwsze święto Wielkanocy zawody footballowe z K. S. „Astorja“ w Toruniu. Wyjazd o godz. 10 przed poł. Graczy 1 drużyny uprasza się o punktualne przybycie na dworzec o godz. 9,30.

Kapitan.

Kto wygrał na loterii?

W czternastym dniu ciągnięcia 5-tej klasy 18-tej Państwowej Loterii padły następujące wygrane:

25 000 zł. nr.: 6291 86917.
10 000 zł. nr.: 4745 23775.
5 000 zł. nr.: 67076 70320 82202 163693
3 000 zł. nr.: 39482 61923 170211.
2 000 zł. nr.: 43756 83343 110885 125389 133293 143701,
1 000 zł. nr.: 325 3081 7556 26843 87245 50190 83901 84604 92199 103043 111125 114137 114961 115047 121332 135037 145527 149763 153067.
600 zł. nr.: 12376 16918 19011 26442 27118 38445 75592 79687 88743 91111 93589 106171 134279 149672.

(15 dzień ciągnięcia)

Zł. 10.000 na nr. 148871
Zł. 5.000 na nr. 19730 170382
Zł. 3.000 na nr. 11708 23747
Zł. 2.000 na nr. 2085 16933 29397 58732 78335 81976 107686 123283 137149 151252 166159 163419
Zł. 1.000 na nr. 5830 33595 39154 44198 44481 76569 83325 95093 100300 103487 103603 112577 113421 119835 139957 163429 17140
Zł. 600 na nr. 8433 18018 21297 29629 34165 42298 43353 46632 51300 76240 84238 8-244 93768 102656 102766 104078 104613 107954 127898 132948 151285 161375 172068.

Gielda zbożowa.

POZNAŃ dnia 28. 3. 1929 roku.

płacono za 100 kg. w zł.

Żyto nowe	83,00—83,50
Pszenica nowa	45,50—46,50
Jęczmień przemiałowy	32,25—33,25
Jęczmień browarowy	38,50—39,50
Owies	33,00—34,00
Mąka żytnia 70 proc.	48,25—50,00
Mąka pszen. 65 proc.	64,75—68,75
Otręby żytnie	24,75—25,75
Otręby pszenne	26,25—27,25

Bank Polski płacił w dniu 28 marca za

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funtów szterlingów	43,11
franki szwajcarskie	170,86
franki francuskie	34,73
marki niemieckie	210,78
guldeny gdańskie	172,39

Ogłoszenie!

Zwraca się uwagę zainteresowanym właścicielom zakładów przemysłowych na rozplakatowane wyjaśnienia w sprawie przedkładania sprawozdań o statystyce przemysłowej za rok 1928.

Sprawozdania należy składać w wyznaczonych terminach do głównego urzędu Statystycznego, Wydział Statystyki Pracy i Przemysłu, Warszawa, Nowowiejska 45, skąd otrzymać można każdą ilość odpowiednich formularzy pod rygorem nałożenia grzywny do 500 zł. — a w razie niemożności ściągnięcia tychże karze aresztu do 1 miesiąca.

Termin przedkładania sprawozdań za rok 1928 ustalono na 5 wzgl. 25 kwietnia 1929 r.

Chelmska, dnia 25. III. 1929 r.

MAGISTRAT

(—) Dr. Wyszowski w z. Burmistrz.

PRZETARG PRZYMYSŁOWY.

We wtorek, dnia 2 kwietnia o godz. 2-giej w poł. sprzedam u p. Lisa w Drzonówku za gotówkę najwięcej dającymu:

**1 gramofon z 12 płytami
1 warchlak.**

Chelmska, dnia 29. III. 29 r.

(—) Kowalski, kom. sądowy.

Na święconkę

**WÓDKI
KONIAKI
NALEWKI
LIKIERY DES.
WINA OWOC.
WINA GRON.**

w wielkim wyborze

u Julj. Robaczewskiego

właśc. firmy I. A. LAUBE, tel. 127

Wyjątkowo niższe ceny!

Delikatesy—Kawa—Herbata

WOLNOŚĆ!

WOLNOŚĆ!

Towarzystwo Powstańców i Wojaków w Chelmscy
urządza

„Festyn wiosenny“

w drugie święto Wielkiejnocy, dnia 1. kwietnia b. r.
w Willi Nowej

PROGRAM:

1) Przedstawienie amatorskie: a) „Stary mundur“
obraz dramatyczny na tle Powstania Styczniowego!
b) „Trafiał Marek na Marka“
arcywesoła komedia A. Fredry.

2) **Zabawa taneczna:**

Początek przedst. o godz. 7.30 wiecz. Następnie zabawa taneczna
CENY BILETÓW: I. miejsce 2 zł. II. — 1,50 zł. III. — 1 zł., Wstęp
na salę 50 gr.

Generalna próba dla dzieci, odbędzie się tego samego
dnia o godz. 4-ej po poł. Wstęp 20 gr.

O liczne przybycie i poparcie prosi

ZARZĄD.

Kupujcie tylko wyroby krajowe!

Naszej Szanownej Klienteli

poleca

masło stolowe zł. 3,40

po cenie

Mleczarnia Spółkowa — Chelmska

ul. Hallera 32.

Hurt Łóżka metalowe Detal
sprzęty domowe i kuchenne
poleca w wielkim wyborze po
bardzo niskich cenach
F-ma JAN PAPRZYCKI
Bydgoszcz.
Zbożowy Rynek 3
róg Bernardyńskiej. **Hurt**

Dostawy dla zakładów i Instytucji państwowych

Na raty długoterminowe!

Rowery

maszyny do szycia
gramofony — centryfugi
instrumenta muzyczne

jak:

mandoliny — skrzypce itp.

poleca

Warsztat mechaniczny

A. WIECKI

Chelmska,

Rynek.

Pies

owczarek
szwajcarek
bardzo czujny i do-
brze się nadający do
pilnowania trzody,
zaraz na sprzedaż.

**Leon Otolski,
Skape.**

Wydzierżawie

lokal w centr. miasta
na każdego rodzaju
pracownię.

Adres wskaże
„Przeгляд Pomorski“

Makulatury

(stare gazety)
oddaje

Druk. Przemysłowa

Karoserie

na samochody
ciężarowe, auto-
busowe i osobowe,

wykonuje solidnie przy przystępnych cenach

L. Skalski, Toruń, Prosta 22
Zakład budowy wozów i wyrobów drzewnych.

KAWA

tylko świeżo
palona!!

herbatę i kakao

poleca

Wiktor Olszewski

Chelmska — ulica Toruńska 36.

Kto zapomniał

odnowić przedpłatę na „Przeгляд Pomorski“,
może to uczynić jeszcze **dzis** w każdym urzędzie
pocztowym lub też u listonosza.

Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chelmscy 6 razy w tygodniu
„Przeгляд Pomorski“ na miesiąc **kwiecień 1929 r.** za 2,46 zł.
wraz z opłatami pocztowymi. „Przeгляд Pomorski“ proszę dostarczyć pod
poniższym adresem:

Imię i nazwisko: _____

Miejscowość: _____ ulica i nr. _____

Kwit pocztowy

Zi _____

tytułem przedpłaty na „Przeгляд Pomorski“ na miesiąc **kwiecień**
1929 r. odebrałem, co niniejszem potwierdzam.

_____, dnia _____ 1929 r.

podpis: _____

Zamówienie.

Niniejszem zamawiam wychodzący w Chelmscy 6 razy w tygodniu
„Przeгляд Pomorski“ na II. kwartał **1929 r.** za 7,38 zł.
wraz z opłatami pocztowymi. „Przeгляд Pomorski“ proszę dostarczyć pod
poniższym adresem:

Imię i nazwisko: _____

Miejscowość: _____ ulica i nr. _____

Kwit pocztowy

Zi _____

tytułem przedpłaty na „Przeгляд Pomorski“ na II. kwartał
1929 r. odebrałem co niniejszem potwierdzam.

_____, dnia _____ 1929 r,

podpis: _____